

Kaupunginkanslia Ennuste 3/2022

Päivämäärä: 1.11.2022

Täyttöohje

- Ennusteen päähuomioista kirjoitetaan
 - tiivistelmä, jota käytetään talouden ja toiminnan työpöytään sekä muihin kaupunkitason tiivistyksiin kaupungin johdolle.
 - yksi, yhtenäinen analyysi oman otsikkonsa alle.
 - riskeistä tulee oman otsikkonsa alle analyysi
 - kaikki yllämainitut analyysit kirjoitetaan talousarviovuoden näkökulmasta
- Strategiasta tulee oman otsikkonsa alle analyysi koko valtuustokauden näkökulmasta
- Kirjoitathan jokaisesta kohdasta lyhyen ja informatiivisen analyysitekstin, jossa on olennaisimmat päähuomiot

Ennusteen tiivistelmä: keskeisimmät nostot ranskalaisilla viivoilla (maksimimerkkimäärä 2200)

- kuvaa keskeisimmät talousarvion toteutumiseen vaikuttavat tekijät (kaupungin johdolle)
- älä listaa lukuja vaan keskity syihin ja tekijöihin lukujen takana
- Kaupunginkanslia ennustaa, että toteuma alittaa talousarvion, kun ylitysoikeudet otetaan huomioon.
- Sarastia365 HR -järjestelmän osalta on käynnistetty palkanmaksun vakauttamisprojekti, jolla tähdätään tilanteen mahdollisimman pikaiseen normalisointiin. Projektiin on rekrytoitu kokopäiväinen vetäjä kaupunkiorganisaatiosta. Lisäksi vakauttamista tuetaan konsultointituella. Vakauttamisprojekti keskittyy järjestelmän kapasiteetti ja käytettävyys, Talpan päivittäisjohto ja resursointi, toimintatapamuutos ja prosessit. Edellisten lisäksi panostetaan virhelähteiden tunnistamiseen ja korjaamiseen.
- Asuntotuotantotavoitetta ei saavuteta. Aloitettujen asuntojen määrä on selvästi alemmalla tasolla kuin samaan aikaan vuosina 2020 ja 2021. Syyskuun loppuun mennessä on aloitettu 3 884 asuntoa (vrt. 5 613 v. 2020 ja 4 666 v. 2021). Asuntorakentamiselle on tyypillistä nopea reagointi suhdannevaihteluihin. Asumiskustannusten ja korkotason nousu sekä kotitalouksien ostovoiman heikentyminen ovat hiljentäneet asuntomarkkinaa ja sijoittajakysyntää. Myös vuokramarkkinan elpymisen on nyt ennustettu vievän aikaisempaa kauemman. Talouskasvun hidastuminen tulee vaikuttamaan asuntorakentamiseen todennäköisesti ennakoitua pidempään.
- Kaupunki uudistusalueiden Malminkartano-Kannelmäki, Malmi, Mellunkylä ja Meri-Rastila kokonaisvaltaista toimenpide- ja investointisuunnitelmaa ja seurantamallia työstetään lopulliseen muotoon yhdessä toimialojen kanssa
- Strategian mukaisesti tavoite on, että vuosittaiset käyttömenot eivät ylitä talousarvion mukaista menotasoa. Käyttötalousmenojen kasvua sekä toiminnan ja investointien rahavirran kehitystä vuoden 2022 osalta ohjataan ja seurataan E3 pohjalta sekä välitilinpäätöksen analyysin perusteella. Vastaavasti vuoden 2023 talousvalmistelu tehtiin raamissa linjatun mukaisesti mainitun strategiatavoitteen mukaisesti.
- Investointien ohjauksen keskeisiä ohjeita ja investointien ohjelmointia kehitetään sekä toteutetaan kehitystoimenpiteitä investointiohjelman ja kaupunkistrategian talousraamin yhteensovittamiseksi. Tilahankkeiden käsittelyohjeen viimeistely etenee suunnitelman mukaan. Investointiohjelman ja kaupunkistrategian talousraamin sovitusta tukevat TA-prosessin kehitystoimenpiteet toteutettiin TA2023 valmistelun yhteydessä. Ennusteen 3 pohjalta voidaan todeta toteumatilanne.
- Työmarkkinatuen kuntaosuuteen on vuodelle 2022 varattu 82,4 Milj. €. Kuluvan vuoden (tammi-syyskuu) toteuma on 63,80 milj. €. Tämän hetken ennuste on, että talousarvioon merkitty määrärahavaraus ylittyi 1 milj. eurolla. Koronapandemian aiheuttamien poikkeusolojen johdosta Helsingin työttömyys lähti rajuun kasvuun vuosina 2020 ja myös työmarkkinatuen saajien määrä lisääntyi tänä aikana merkittävästi. Työmarkkinoiden elpyminen on jatkunut vuoden 2022 aikana ja pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt

hitaaseen laskuun keväällä 2022. Taantumien jälkeen rakenteellisen pitkäaikaistyöttömyyden taso jää kuitenkin tyypillisesti edeltävää tasoa korkeammalle, vaikka työvoiman kysyntä palautuisi ennalleen. Syksyllä 2022 on havaittu 2 vuotta työttömänä olleiden määrän edelleen hieman nousseen huolimatta yleisestä pitkäaikaistyöttömyyden laskusta.

- Helsingin matkailukesä sujui kaksijakoisesti. Majoitustilastojen valossa kesä oli suhteellisen hyvä ja esimerkiksi kotimaisten yöpymisten osalta tehtiin heinäkuussa 2022 kaikkien aikojen ennätys. Kaupungin runsaalla tapahtumatarjonnalla oli merkittävä positiivinen vaikutus matkailuun. Ulkomaisia yöpymisiä on kuitenkin edelleen noin 40 % vähemmän kuin ennen pandemiaa vuonna 2019. Matkailun ja tapahtumien toimintaohjelman toimenpiteet ovat käynnissä.

Ennusteen analyysi: talousarvion toteutumiseen vaikuttavat tekijät (käyttötalous, sitovat toiminnan tavoitteet sekä määrä- ja taloustavoitteet) sekä niiden johdosta käynnistetyt johtamistoimenpiteet

- kuvaa keskeisimpiä muutoksia ja syitä ennusteen taustalla
- kuvaa mihin taustaoletuksiin ennuste perustuu
- jos talousarvion nähden on selkeitä poikkeamia, kuvaa mitä johtamistoimenpiteitä näiden johdosta on käynnistetty
- älä listaa lukuja vaan keskity syihin ja tekijöihin lukujen takana

Käyttötalous

1 40 01

Kaupunginkanslia ennustaa, että toteuma alittaa talousarvion, kun ylitysoikeudet otetaan huomioon. Sarastian käyttöönoton ongelmien ratkaisemisen tueksi tehotoimenpiteenä on hankittu konsultointipalvelua Deloittelta. Vuodelle 2022 tästä arvioidaan kohdentuvan n. 1 000 000 euron kustannus, johon ei ollut budjetissa varauduttu. Sopeuttamalla kaupunginkanslian osastojen toimintaa ja taloutta pystytään tämä kulu kattamaan. Lisäksi keskitetyn ICT käyttötaloudessa on merkittäviä ylitysriskkejä, johtuen uusien järjestelmien rinnakkaiskäytöstä. Tämän johdosta on aloitettu johtamistoimenpiteet budjetissa pysymiseksi.

1 40 02

Digitaalisen perustan toiminnan volyymin johtuen asiakaslaskutus on kasvamassa 4 miljoonaa euroa. Laskutus koskee esim. puhelinliittymiä ja tulostuspalveluita.

Investoinnit

Keskitetyn ICT:n investoinneista ennustetaan säästyvän arviolta 8 miljoonaa euroa. Syynä on muutokset uusien isojen projektien (hr kokonaisjärjestelmä, sap/hana, dokumentinhallinta) käynnistymisen ajoituksissa ja kulujen jaksottuminen, jotka voivat merkittävästi muuttaa investointitasoa vuonna 2022.

Sitovat toiminnan tavoitteet

Asuntotuotannon sitovan tavoitteen, 7000 aloitettua asuntoa, ennustetaan jäävän saavuttamatta. Kanslian sitovat tavoitteet vuodelle 2022 ovat:

1. Kaupunki uudistusalueille: Malminkartano-Kannelmäki, Malmi ja Mellunkylä on laadittu talousarvion pohjautuva kokonaisvaltainen toimenpide- ja investointisuunnitelma alueille kohdennettavista hankkeista vuosina 2022–2025.
2. Helsingissä on aloitettu vuonna 2022 vähintään 7 000 asunnon rakentaminen.
3. Sitoudumme valtuustokauden alussa käyttömenojen kasvun vastuuperiaatteeseen. Vuosittaiset talousarviot eivät ylitä vastuuperiaatteen mukaista menotasoa.
4. Kokonaisinvestoinnit mitoitetaan rahoituksellisesti kestäväälle tasolle toiminnan ja investointien rahavirran sekä lainakannan kasvun näkökulmasta
5. Kaupunginkansliaan on keskitetty kaupungin digitaalisen perustan toiminnot ja sen vakiinnuttaminen jatkuu
6. Työhön, koulutukseen ja yrittäjyyteen panostaminen työllisyyden kuntakokeilun avulla

Määrä- ja taloustavoitteet (suoritteet)

Työttömien osaamisen vahvistaminen työpaikoilla palkkatuetun työn, työkokeilun ja palkkatuetun oppisopimuksen avulla. Vuonna 2022 suoritettavana on, että 2 500 työtöntä työnhakijaa on aloittanut osaamista vahvistavassa toimenpiteessä. Toteuma ajalla 1.1. – 21.10.2022 on 1 373.

Arvio talousarviovuoden tavoitteisiin (sitovat ja muut), palvelutuotantoon, muuhun toimintaan ja toimintaympäristön muutoksiin liittyvistä merkittävistä riskeistä ja hallintatoimenpiteistä.

Ulkoiseen toimintaympäristöön liittyvät riskit ovat edelleen tunnistettavissa ja ne ovat osittain voimistuneet. Venäjän hyökkäyssodalla voi olla pitkällä aikajänteellä negatiivisia vaikutuksia Helsingin kilpailukykyyn esimerkiksi saavutettavuuden ja turvallisuusmielikuvan heikentymisen kautta. Talouskehityksen epävarmuus sekä energiakustannusten ja korkojen nousu voivat kääntää työttömyyden nousuun sekä lisätä konkurssien määrää.

Sähkön hinnan ja saatavuuden erilaisiin häiriötilanteisiin talvikaudella 2022–2023 on varauduttu toimialoilla. Varautumista on koordinoitu kaupunkiyhteisesti vaikuttavien ja keskenään loogisten toimien varmistamiseksi. Kulutuksen vähentämistä tavoitellaan kaupungin kaikissa soveltuvissa toimitiloissa lämpötiloja sekä ilmanvaihtoa optimoimalla ja liikuntapaikkojen osalta supistamalla energiankulutusta eri keinoin. Lisäksi energiaa säästetään ulkovalaistuksesta ja kulkureittien sulanapitojärjestelmistä.

Kaupunkistrategian painopistealueiden toteuttamisen analyysi:

- Kuvaa strategisten tavoitteiden toteutumisen edistymistä valtuustokaudella: onnistumiset ja ongelmat. Keskity tässä toimialan / liikelaitoksen tunnistamiin muutamiin keskeisiin painopistealueisiin.
- Hyödynnä sanoituksessa kaupunkistrategian valintojen, ohjelmien ja painopisteiden otsikointia
- Arvioi strategian keskeisiin tavoitteisiin pääsemisestä valtuustokauden aikana
- Kuvaa kokonaisuuden kannalta olennaisten strategiamittareiden muutoksia ja mitä ne kertovat strategian onnistumisesta
- Ohjeellinen pituus on yksi sivu.
- Tekstiosuudessa ei tarvitse toistaa ennusteen muissa kohdissa raportoituja asioita

Taide ja kulttuuri ovat hyvän elämän mahdollistaja

Matkailun ja tapahtumien toimintaohjelman toimeenpano etenee. Toimintaohjelmaan liittyvän vuosittain tarkasteltavan toimintasuunnitelman työstö etenee yhteistyössä toimialojen kanssa.

Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki

Kaupunginkanslia, toimialat ja liikelaitokset ovat laatineet palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden tarkemmat toteuttamissuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Romaniasioiden kaupunkiyhteistä koordinaatiota vahvistettiin järjestämällä laajapohjainen yhteistyötapaaminen kaupungin toimijoiden ja romanitoimijoiden välillä elokuun lopussa. Yhdenvertaisuutta ja henkilöstön monimuotoisuutta on edistetty rekrytointiosaamista ja monimuotoisuuden johtamista vahvistavissa koulutuksissa.

Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan

Kaupunkiuudistusalueiden kokonaisvaltaista toimenpide- ja investointisuunnitelmaa ja seurantamallia työstetään lopulliseen muotoon yhdessä toimialojen kanssa. Kaupunkiuudistus-toimintamallia esiteltiin segregaaation ohjelmaryhmässä. Malminkartanon kaupunkiuudistusalueen viestintä käynnistetään.

Helsingin kaupungin koronakriisin hoitoa koskevan kolmannen ulkopuolisen selvityksen perusteella kaupunkitason kriisijohtamismalli oli Helsingissä edelleen toimiva ja tehokas. Ensimmäiset alueelliset turvallisuuskokoukset on järjestetty, muun muassa Itäkeskuksen ja Kontulan alueilla.

Sähkön hinnan ja saatavuuden erilaisiin häiriötilanteisiin talvikaudella 2022–2023 on varauduttu toimialoilla. Varautumista on koordinoitu kaupunkiyhteisesti vaikuttavien ja keskenään loogisten toimien varmistamiseksi. Kulutuksen vähentämistä tavoitellaan kaupungin kaikissa soveltuvissa toimitiloissa lämpötiloja sekä ilmanvaihtoa optimoimalla ja liikuntapaikkojen osalta supistamalla energiankulutusta eri keinoin. Lisäksi energiaa säästetään ulkovalaistuksesta ja kulkureittien sulanapitojärjestelmistä.

Toimiva ja kaunis kaupunki

Asuntotuotantotavoitetta, 7000 aloitettua asuntoa, ei saavuteta. Aloitettujen asuntojen määrä on selvästi alemmalla tasolla kuin samaan aikaan vuosina 2020 ja 2021. Syyskuun loppuun mennessä on aloitettu 3 884 asuntoa (vrt. 5 613 v. 2020 ja 4 666 v. 2021). Rakennusluvitetuissa asunnoissa 4 043 ylitetään vuoden 2020 luku, mutta viime vuodesta tullaan selvästi alaspäin. Rakenteilla olevan asuinkeuhkon määrä on jatkanut huhtikuussa alkanutta laskuaan ja siinä on palattu vuoden 2021 lopun nousua edeltävälle tasolle. Rakenteilla on kuitenkin yhä selvästi yli 10 000 asuntoa. Kaupungin oma asuntotuotanto on jäämässä merkittävästi tavoitteesta. Ennustettu asuntaloitusten määrä 585 tavoitteen olleessa 1 548.

Muotoilun hyödyistä kaupungeille ja kaupunkien muotoilukokemuksista keskusteltiin Helsingin järjestämässä Design and the City -seminaarissa 6.9. Kaupungin puitesopimus palvelumuotoiluun, digitaalisen muotoiluun ja palveluympäristöjen hankkimiseen kehityshankkeiden käyttöön on kilpailutettu.

Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana

Strategian mukaisesti tavoite on, että vuosittaiset käyttömenot eivät ylitä talousarvion mukaista menotasoa.

Käyttötalouden kasvua sekä toiminnan ja investointien rahavirran kehitystä vuoden 2022 osalta ohjataan ja seurataan E3 pohjalta sekä välitilinpäätöksen analyysin perusteella. Vastaavasti vuoden 2023 talousvalmistelu tehtiin raamissa linjatun mukaisesti mainitun strategiataavoitteen mukaisesti.

Investointien ohjauksen keskeisiä ohjeita ja investointien ohjelmointia kehitetään sekä toteutetaan kehitystoimenpiteitä investointiohjelman ja kaupunkistrategian talousraamin yhteensovittamiseksi. Tilahankkeiden käsittelyohjeen viimeistely etenee suunnitelman mukaan. Investointiohjelman ja kaupunkistrategian talousraamin sovitusta tukevat TA-prosessin kehitystoimenpiteet toteutettiin TA2023 valmistelun yhteydessä.

Ennusteen 3 pohjalta voidaan todeta toteumatilanne.

TA22 sovittuja rakenteellisia tuottavuustoimenpiteitä on edistetty kaupungin johtoryhmässä ja varmistaen strategiakauden tuottavuustavoitteiden saavuttaminen yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa.

Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki

Työvoiman saatavuuden hankkeessa on jatkettu toimenpiteitä työttömien työnhakijoiden työllistymiseksi kaupungin tehtäviin. Työsuhdeasuntojen vuokrat laskivat 1.9. Selvitys ulkoisten resurssien käytöstä valmistui. Kansainvälisten rekrytointien mallin valmistelu käynnistyi hankkeen ohjausryhmälle pidetyssä työpajassa. Helsingin rekry.fi -sivustouudistus eteni suunnitellusti. Johtamiseen ja esihenkilötyöhön panostamiseksi Stadin Akatemian tarjontaa on laajennettu pidempien valmennusohjelmien lisäksi jatkuvaa oppimista tukevilla teematilaisuuksilla, webinaareilla ja uudella verkko-oppimissisällöllä. Kaupungilla on ollut käytössä pidempiä aikaisia oma palkkakehitysohjelma, joka toteutettiin myös tänä vuonna; tavoitteena on edistää palkkakilpailukykyä ja henkilöstön saatavuutta.

Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen

Sarastia365 HR -järjestelmän osalta käynnistetty palkanmaksun vakauttamisprojekti, jolla tähdätään tilanteen mahdollisimman pikaiseen normalisointiin. Projektiin on rekrytoitu kokopäiväinen vetäjä kaupunkiorganisaatiosta. Lisäksi vakauttamista tuetaan konsultointituella. Vakauttamisprojekti keskittyy: järjestelmän kapasiteettiä ja käytettävyyttä, Talpan päivittäisjohtoa ja resursointia, toimintatapamuutosta ja prosessit. Edellisten lisäksi panostetaan virhelähteiden tunnistamiseen ja korjaamiseen.

Microsoftin M365-pilvipalveluiden käyttöönottoa laajennetaan (kp 12.10.) Pitkään valmisteltua, hallittua pilvisähköpostin käyttöönottoa suunnitellaan yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa. Henkilöstö saa käyttöönsä pilvisähköpostin, tiedostojen jakaminen sujuvoituu, Teams-kalenterin hallinta helpottuu ja mahdollisuudet tehokkaampaan yhteistyöhön lisääntyvät.

Vantaa, Helsinki ja Espoo toteuttivat pääkaupunkiseudulle yhtenäisen väestöennustemallin. Tavoitteena on tehdä tarkempia ennusteita nopeammin. Ennustekauden aikana on julkaistu tutkimusartikkeleita mm. Kaupunkikoulujen maineesta segregaatioriskinä ja kehittämisen mahdollisuutena, helsinkiläisten nuorten liikkumisprofiileista sekä Helsingin eriarvoisuuden näkymisestä yksityisten ja julkisten terveyspalvelujen käytössä.

Tiedonhallintalain toimeenpanossa kaikkia lain velvoitteita ei pystytty vielä alkuvuodesta täyttämään lain edellyttämässä aikataulussa, korvaavien toimenpiteiden avulla on aikataulu saatu kirittyä. Nyt ollaan lakisääteisessä aikataulussa jälleen.

Asiakaskokemuksen kehittämistä ja työn sujuvuutta edistävät Kokeilukiihdyttämön kokeilut käynnistyivät. Kokeiluun ilmoittautui määräaikaan mennessä 22 kehittämisohjelmaa kaikilta kaupungin toimialoilta.

Hel.fi-uudistus on edennyt merkittävästi. Vaihteittain uudistettavasta sivustosta on mm. julkaistu suuri osa 25 asiakaslähtöisestä teemasivustosta. Hanke etenee kohti merkittäviä julkaisuja, jotka tekevät uudistuksen kaupunkilaisille näkyväksi. Hankkeen kesto on pidennetty kesäkuuhun 2023. Toimenpiteitä, joilla kaupungin merkittävimmän asiakas- ja viestintäpalvelun kanavan jatkokehitys voitaisiin resursoida hankevaiheen jälkeenkin, on pohjustettu.

Helsinki on houkutteleva osaajille ja yrityksille

Työttömien työnhakijoiden määrä Helsingin kaupungin työllisyyskuntakokeilussa on jatkanut laskuaan vuoden kolmannella kvartaalilla sekä verrattuna vuoteen 2021. Lokakuun alussa työttömiä työnhakijoita oli Helsingin kuntakokeilun asiakkaina 3222 henkilöä vähemmän kuin vastaavaan aikaan vuonna 2021. Huomionarvoista on, että vaikka pitkäaikaistyöttömien, eli yli vuoden työttömänä olleiden, kokonaismäärä vähenee, yli 2 vuotta työttömänä olleiden määrä on edelleen kasvanut. Työllisyyspalveluiden resurssien kohdentamista ja asiakaslähtöistä palvelua haastaa toukokuussa 2022 voimaan tullut Pohjoismainen työvoimapalvelumalli, jonka myötä kaikkia työnhakijoita on palveltava saman tiukkaan määrittelyllä palveluprosessin mukaan riippumatta asiakkaan yksilöllisistä tarpeista.

Kaupunki on kehittänyt strategiakauden aikana mm. ulkomaisten startup-yritysten houkutteluun keskittyneitä palveluita. Niin sanottuja softlanding-palveluita on toteutettu heinäkuusta 2021 alkaen yhden asiantuntijan työpanoksella. Tänä aikana on myönnetty 30 uutta startup-yrityksen oleskelulupaa ja Helsinkiin on syntynyt 12 uutta yritystä. Toimintaa tullaan skaalaamaan ja kehittämään vuoden 2023 alusta alkaen ulkopuolisen hankerahoituksen avulla.

Helsingin matkailukesä sujui kaksijakoisesti. Majoitustilastojen valossa kesä oli suhteellisen hyvä ja esimerkiksi kotimaisten yöpymisten osalta tehtiin heinäkuussa 2022 kaikkien aikojen ennätys. Kaupungin runsaalla tapahtumatarjonnalla oli merkittävä positiivinen vaikutus matkailuun. Ulkomaisia yöpymisiä on kuitenkin edelleen noin 40 % vähemmän kuin ennen pandemiaa vuonna 2019. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea kiinalaisten ja japanilaisten matkailijoiden puuttuminen kaupungista. Kaupungin matkailuneuvonta tavoitti kesällä yli 130 000 asiakasta ja sai erinomaista asiakaspalautetta (4,7–4,8/5). Lokakuun alussa matkailuneuvonnalle avautui uusi asiakaspalvelupiste Aleksanterinkadun ja Sofiankadun kulmaan.

Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä kehittämisessä

Kaupungin ja keskeisten kaupunkiverkostojen hallitusohjelmatavoitteet on hyväksytty kaupungin johtoryhmässä jatkajulkistavaksi eri verkostojen yhteistyössä. Edunvalvontaviestintä etenee hallitusohjelmatavoitteen toteuttamisen ja julkistamisen kautta.